DŮM SOCIÁLNÍ PÉČE KRALOVICE, P.O.

Plzeňská 345, 331 41 KRALOVICE, IČO 49748190, www.dspkralovice.cz
☎373 301 111, fax 373 301 112, e-mail: podatelna@dspkralovice.cz

4/12

# NÁŠ DOMOV



## DSP KRALOVICE

## PROSINEC 2012 – ÚNOR 2013

# ÚVODNÍ SLOVO

Milí čtenáři,
právě držíte v rukou další číslo časopisu **Náš domov** pro období **prosinec 2012 až únor 2013**. Toto období bude přelomové, jelikož se budeme loučit s rokem 2012 a přivítáme rok nový 2013. Doufám, že do tohoto roku vstoupíme všichni šťastně, a že bude nadcházející nový rok ještě lepší, než ten minulý. V tomto čísle jsou pro vás připravené obvyklé rubriky, na které jste si již jistě zvykli. Budeme vzpomínat na slavné herce z filmů pro pamětníky, tentokrát na Vlastu Buriana. Poznáme další památku v okolí Kralovic, a sice hrad Libštejn. Dále se dočtete zajímavosti ze světa zdraví například o léčbě vůní a také o rozinkách a jejich vlivu na náš organismus. Jelikož se již pomalu připravujeme, na svátky vánoční najdete zde i článek o Štědrém dnu a jeho obyčejích, vánoční kvíz a tradiční novoroční zvyky. Nechybí ani vtipy pro zasmání, vyprávění pana Josefa Fouska a vzpomínka na pana Františka Janečka, který založil, a rozvinul výrobu motocyklů JAWA.
Přeji všem pěkné počtení, krásné Vánoce a ještě lepší nový rok.

**Adéla Fenclová, DiS.**
**sociální pracovnice a redaktorka časopisu**



# NAROZENINY SLAVÍ



**PROSINEC**

**2.12.** **Soprová Jarmila**
**8.12.** **Soutner Oldřich**
**13.12.** **Marková Božena**

**LEDEN**

**15.1.** **Kůsa Pavel**
**23.1.** **Polcarová Milada**
**25.1.** **Hrušková Jiřina**
**29.1.** **Valdmann Josef**
**31.1.** **Široká Jiřina**

**ÚNOR**

**1.2.** **Kovářová Růžena**
**2.2.** **Černá Anna**
**12.2.** **Bláhová Anežka**
**16.2.** **Kaščáková Jaroslava**
**18.2.** **Polgarová Elena**
**19.2.** **Švarcová Lidia**

***VŠEM OSLAVENCŮM SRDEČNĚ GRATULUJEME***

# BÁSNĚ OD NAŠÍ KLIENTKY ANNY ČERNÉ

## Vánoce

Poslední svátky v roce jsou přece Vánoce.

Nám lidem je velmi dojemné a milé,

když tyto svátky jsou bílé.

Je to opravdu krásný pohled na naši krásnou přírodu

a vůbec na celou naši zem,

když skrytá je pod sněhem.

Vánoční svátky jsou časem lásky a radostí,

a proto buďme v pohodě, bez zbytečných starostí.

Usmívejme se vesele, i když vstaneme ráno z postele,

a to nejen na Vánoce, ale i v celém roce.



# Příjezd Martina

Studený, smutný listopad už nám nastal.

Na svátek Martina zima někdy už začíná.

Celou přírodu, vše paní zima sněhem pokrývá.

Ona naše zem je krásná, když je skrytá pod sněhem.

Každé roční období si přírodu svým způsobem ozdobí.

Naše děti zimu velmi rády mají,

různými zimními spoty si zimy užívají.

Nasedají na saně, ujíždějí ze stráně.

Nyní v prosinci slavíme Vánoce.

Nám dospělým, rodičům nastávají starosti,

hlavně proto, aby naše děti a naši drazí,

tyto svátky užívali pohodě a radosti.



# SLAVNÝ HEREC Z FILMŮ PRO PAMĚTNÍKY



## Vlasta Burian

*Narozen 9. 4. 1891 v Liberci*
*Zemřel 31. 1. 1962 v Praze*

Vlasta Burian, vlastním jménem Josef Vlastimil Burian, se narodil 9. dubna 1891 v Liberci. Narodil se libereckému krejčímu, vlastenci a ochotníkovi Antonínu Burianovi a jeho o pět let starší manželce Marii Burianové. Ta měla z předchozího manželství dceru Žofii Pickovou. V Liberci prožil mladý Vlasta prvních deset let svého života. 5. května 1901 se jeho rodina přestěhovala do Prahy na Žižkov. Protože jeho vlastenecký otec neměl v Liberci, kde byla většina obyvatel německá, moc příležitostí k vlasteneckým aktivitám. V Praze byl Burianův otec úředník vybírající potravinové daně a malého Vlastíka vodil pravidelně do Národního divadla na opery.



V Praze se Vlasta později vyučil obchodním příručím na obchodní škole. Jako syn krejčího se od dětství setkával s lidmi, kteří měli zájem o divadlo, a měl možnost slýchat příběhy z tohoto prostředí. Sám jako dítě zpíval na kůru a měl rád operu. Mladý Vlasta Burian měl také velikou zálibu ve sportu. Vynikal zejména ve fotbale (několik let byl brankářem ligového klubu A. C. Sparta), ale také v cyklistice, v tenise, v hokeji, v golfu, boxu a dalších. Nebyl sport, který by Vlasta za svého života nezkusil. Časem však většina sportovních aktivit ustoupila divadlu. Své bavičské nadání zpočátku uplatňoval převážně na večírcích svých přátel. Jeho nadání mu však postupně otevřelo cestu i k veřejnému vystupování (v němž mu otec nejdřív bránil, ale když viděl syna na jednom představení v hospodě, usoudil, že je výborný komik a už mu v umělecké činnosti nebránil).

## Divadelní začátky v kabaretech

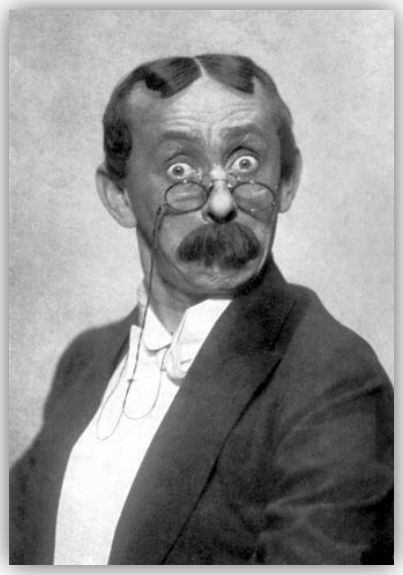
Burian nejprve začal vystupovat ve vedlejších rolích velkých divadel Na Vinohradech a ve Švandově divadle. Na doporučení Karla Hašlera, který si povšiml jeho osobnosti, začal působit v různých kabaretech (Rokoko, Červená sedma, Bum, Revoluční scéna, U Deutschů, Montmartr), v nichž se pak již před válkou stal miláčkem místního publika. Pravidelně na jevišti soupeřil se stejně populárním hercem Ferencem Futuristou. Když vypukla 1. světová válka, snažil se jí vyhnout. Po sběhnutí putoval s přítelem a klavíristou Daliborem Ptákem, který ho v jeho kabaretních výstupech doprovázel na piano, po českém venkově. Byl však chycen a uvězněn. Po amnestii si

konec války odbyl ve vojenské kapele a opět příležitostně vystupoval v pražských kabaretech. Po válce převzal komické role v několika seriózních divadlech (Národní divadlo, Vinohradské divadlo a další). Nejčastěji však stále hrál v kabaretech.

## Ve svém divadle

Několik představení denně na různých místech však nestíhal, proto se divadelní ředitelé dohodli, že už ho nikdo nezaměstná. Posléze, když už se stal slavnějším, si založil vlastní divadlo – Divadlo Vlasty Buriana (DVB; dnes Divadlo Komedie), které mělo první představení 1. září 1925 v Adrii. Od 17. srpna 1928 se DVB přestěhovalo do Švandova divadla na Smíchově (v Adrii začalo působit Osvobozené divadlo V + W). A 19. prosince roku 1930 DVB přešlo do nově vybudovaného paláce Báňské a hutní společnosti v Lazarské ulici. Zde bylo Burianovo divadlo až do května 1945, kdy bylo znárodněno a přejmenováno na Divadlo kolektivní tvorby.

## Ve filmu



Vlasta Burian také točil filmy. V letech 1923 – 1956 účinkoval ve 4 němých a 36 zvukových filmech, většinou to byly komedie. Jeho prvním filmem byla dnes nedochovaná komedie *Tu ten kámen* (1923). Po dalších třech němých filmech (Fa*lešná kočička*, *Lásky Kačenky Strnadové*, *Milenky starého kriminálníka*) jej pro zvukový film objevil režisér Karel Lamač. Natočil s ním komedii *C. a k. polní maršálek*. Ta odstartovala Burianovu hvězdnou kariéru. Lamač s Burianem natočil ještě komedie *On a jeho sestra*, *To neznáte Hadimršku*, *Lelíček ve službách Sherlocka Holmese*, *Ducháček to zařídí*, *U pokladny stál*. Dalším Burianovým „dvorním“ režisérem se stal Martin Frič: *Anton Špelec, ostrostřelec*, *Pobočník Jeho Výsosti*, *Hrdina jedné noci*, *Tři vejce do skla*, *Katakomby*.

Burian točil i s jinými předními českými režiséry například s Miroslavem Cikánem a Vladimírem Slavínským. K pěti svým filmů natočil německé verze (které byly s úspěchem promítány v německy mluvících zemích) a jeden jeho film vznikl v česko – polské koprodukci (*Dvanáct křesel*). V roce 1942 získal za své herectví Národní cenu u příležitosti narozenin prezidenta Emila Háchy. Ve filmových ateliérech byl ve svém živlu, neuznával autoritu režiséra, sám si říkal po každém záběru „stop“ a libovolně si improvizoval. Jediný kdo Buriana dokázal trochu zkrotit, byl přítel a režisér Martin Frič. Zajímavé také je, že za každou roli dostával honorář přesahující sto tisíc korun, zatímco velké filmové dámské hvězdy (Lída Baarová, Adina Mandlová, Nataša Gollová či Věra Ferbasová) dostávaly za roli pouze deset tisíc. Některé Burianovy

filmy přímo vycházely z jeho divadelních představení. Mnoha filmům bylo kritikou vytýkáno, že jde o filmy jednoho muže, kde ostatní herci jsou jen stíny, které Burianovi nemohou konkurovat (např. *Ducháček to zařídí*). Spolupracoval i s rozhlasem, kde pořádal různé přednášky, scénky, zpíval apod. Vydával své písně, humorné povídky a písně z filmů na LP deskách.

## Charakteristika Burianova herectví



Burianovo herectví stálo na improvizaci, černém i laskavém humoru a satiře. Dokázal ztvárnit nejrůznější role všemožných zaměstnání a charakterů. Burian byl vynikající komik, lidový svou uměleckou i lidskou mentalitou, svým bezprostředním, spontánně nekomplikovaným humorem i mimořádným darem okamžitě parodovat všechno patetické, vznešené, „aristokratické“ i snobské. Jeho pohled na svět byl blízký plebejskému pohledu nejširších lidových vrstev. Burianovy taneční, akrobaticko – klaunské pohybové schopnosti a tvrdým tréninkem získané dovednosti i neobyčejné hlasové rozpětí tvořily základ jeho klaunských čísel. Živé, dynamické až nespoutané herectví hraničí s neustálou improvizací.

Burian chápal hereckou postavu jako montáž proměn, etud a čísel. Nerespektoval text daný autorem a svým improvizačním uměním vytvářel na jevišti každý večer dílo zcela nové, neopakovatelné a neustále překvapoval i své kolegy. Společnost udivoval taktéž svou imitační schopností, dokázal imitovat ptáky, zvířata, hudební nástroje, gramofon i větrák. Jaroslav Marvan jednou vzpomínal, že dokázal imitovat zvířata a zvuky tak, že by mu mohl závidět i „strýček Jedlička“.

## Popularita

Burian byl velmi populární, jeho tvář a jméno byly často využívány reklamou. Obchodníci po něm pojmenovali i bombóny s názvem „Burianky“. Také nově vyšlechtěná růže – „Růže Vlasty Buriana“ po něm nesla jméno. Kamkoli přijel, budil rozruch – byl oblíbený a slavný. Miloval rychlá auta, armádu a uniformy. Uniformy pak také na veřejnosti sám nosil. Byl taktéž příslušníkem Československé armády. Dokonce si za první republiky vyběhal a uplatil hodnost nadporučíka a podle vzpomínek pamětníků též uvažoval o prezidentské kandidatuře. V době své slávy měl pronajatý zámeček, kam o víkendech jezdil lovit. On sám však bydlel v přilehlém domě správce. Nedaleko Prahy měl statek, kde choval krávy. Každou měl

pojmenovanou podle postav ze slavných oper (Carmen, Libuše, Mařenka,…). Jména byla napsána na cedulích, které měly krávy připevněné nad hlavou. Svým bohatstvím se rád chlubil na veřejnosti, což vyvolávalo velkou závist, která byla jednou z příčin jeho poválečného pádu.

## V soukromí



Z poměru s tanečnicí Annou Emílií Pírkovou (1892 – 1944) měl za svobodna dceru Emilku Burianovou (8. duben 1912 až 25. květen 1996). Roku 1919 se oženil s Ninou Červenkovou – Burianovou (1893 až 10. duben 1962). Ta mu byla největší oporou v těch nejtěžších dobách, měla ho velmi ráda a byla jeho největší obdivovatelkou. Musela být na každém Burianově představení. Když se zpozdila, Vlasta nechal pozdržet představení, dokud Nina nebyla ve své lóži. Nebo když byla Nina nemocná, nechal Burian zavést mikrofon na jeviště a Nina poté jeho výkon poslouchala telefonem. V roce 1944 se Burianově dceři narodil syn Ing. Vlastimil Kristl.

Společnost Buriana znala jako zábavného společníka. V soukromí byl však melancholický, náladový a míval veliké a těžké deprese – trpěl maniodepresivními stavy. I proto se často uzavíral ve své vile v Dejvicích, kterou měl elegantně a luxusně zařízenou. Každodenně sportoval. Proto měl ve své vile velikou tělocvičnu a u vily postaven bazén a tenisový kurt. Vždy ráno se projížděl na kole a pořádal přátelské tenisové zápasy i mimo Prahu.

## Zlom a dočasné přerušení kariéry



V roce 1944 došlo v jeho životě a v popularitě k prudkému zlomu. Nejdříve jeho divadlo zavřeli Němci. Po válce byl zatčen Čechy. Nejdříve byl zavřen do společné cely s esesáky a kriminálníky, kde byl velmi ponižován. Poté byl na intervenci Jana Masaryka propuštěn, vyšetřován na svobodě, nakonec jej soud osvobodil. Po negativním ohlasu v tisku byl opět uvězněn a na základě vykonstruovaných obvinění odsouzen za kolaboraci s německými okupanty na několik měsíců k těžkému žaláři a pokutě půl milionu korun.

Po propuštění už divadlo nesměl obnovit, byl mu zabaven prakticky veškerý majetek (rovněž vila) a následujících pět let nesměl vystupovat. Měl velmi podlomené zdraví. V jeho vile byla zřízena školka. Traduje se, že když šel Burian navštívit děti, které pobývaly v jeho bývalé vile, nepřišel nikdy s prázdnou. Ze začátku musel pracovat tvrdou manuální prací, byl vážným v severočeských dolech, pak jako poslíček pracoval na horských chatách, kde jezdil s autem pro rekreanty ROH a v kuchyni pak škrábal brambory. Zde už začal ilegálně vystupovat.

## Smutný návrat a konec

Burian se za těch pět let, kdy nesměl hrát, změnil: byl skromnější, ze sportovce s výbornou fyzickou kondicí se stal stařík – zestárl tak o deset let. Vězení a pronásledování mu podkopalo zdraví. Teprve v roce 1950 mu byl herecký distanc zrušen, po zkušebním představení v Městském divadle v Kladně Burian začal hrát v divadle v Karlíně, na přímluvu Jiřího Frejky a Jana Wericha. Od svého vyhození v roce 1953 začal vystupovat na různých estrádách, které mu úplně podkopaly zdraví – měl problémy se žílami a velmi mu otékaly nohy, proto nemohl chodit a musel při představení sedět, ale přesto bavil desítky lidí. Poslední představení svého života odehrál s těžkým zápalem plic. Nakonec umřel na plicní embolii. Doma, v blízkosti své věrné družky Niny Burianové. Zemřel 31. ledna 1962 v Praze ve věku nedožitých 71 let. Nina pak zemřela o devět týdnů později, podle pamětníků na manželově hrobě…

**Jedna z posledních fotografií**



**Burian v automobilu Zetka**



# POZNÁVÁME PAMÁTKY V OKOLÍ KRALOVIC



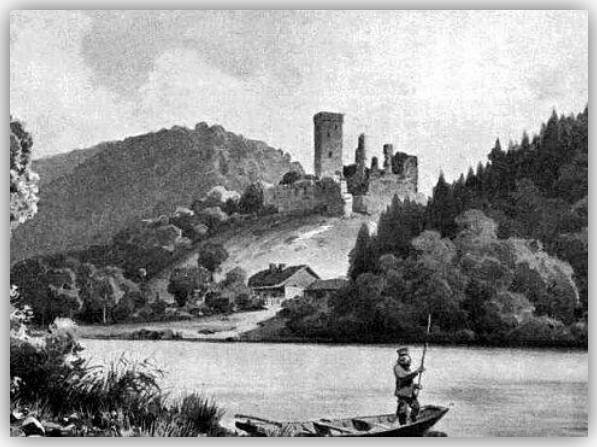

## Hrad Libštejn

Tichému údolí jižně od Liblína vévodí hrad Libštejn svou vysokou, mohutnou věží. Vrch, na němž stojí, je z obou stran oddělen údolím dvou bystřin od sousedních zalesněných strání, které jej převyšují. Strmost návrší, na němž byl postaven, jej činila těžce přístupným. Hradební zdi jsou dnes již z velké části sesuty, zříceniny zarůstají lesem, i přesto si lze udělat představu o bývalém uspořádání hradu. Vysoká, čtverhranná věž má zaoblené rohy, zpevněné mohutnými kvádry. Byla jádrem obrany hradu, který byl nedobytný, dokud nebylo střelných zbraní. Libštejn byl založen ve 14. století.

Hrad Libštejn byl tehdy nevelký, byl typickou stavbou 14.století, v níž se spojovaly prvky staršího výtvarného projevu spolu s novými myšlenkami, které se objevovaly u hradů Karla IV. Zakladatel Libštejna Oldřich Tista jistě použil při stavbě hradu nových prvků z královského Karlsfriedu, dnes Kašperku. Hrad Libštejn byl postaven na nepřístupném místě, na skalnatém ostrohu, který na západní straně spadá příkře do údolí řeky Berounky, na severu a jihu je ukončen strmými roklemi dvou potoků. Přístupná byla jen východní strana, a proto tu bylo třeba vybudovat opevnění. Předhradí bylo na této východní straně i s hospodářskými budovami, bylo odděleno od hradu příkopem a chráněno rovněž vlastním příkopem. Hrad stál na skalnatém hřebenu a na každém jeho konci byla mohutná čtverhranná věž, z nichž se dnes dochovala jen severní se zbytkem omítky. Nádvoří se rozkládalo mezi oběma věžemi, bylo uzavřeno vysokou zdí, k ní přiléhal hradní palác. Cesta do horního hradu procházela kolem věže se zaokrouhlenými hranami k jihozápadní části nároží. Předhradí na jižní a západní straně byla opevněna jen valy a palisádami.




Zakladatel hradu Oldřich Tista zemřel roku 1379 a krátce poté prodal jeho syn Oldřich Libštejn Albrechtovi z Kolovrat, který držel nedaleký Krašov. Albrecht byl prvním známým předkem všech Kolovratů.Větev Kolovratů, která držela Libštejn se



psala Libštejnští z Kolovrat. Albrecht i jeho syn, který se od roku 1396 psal po Libštejně na hradě zpravidla nebydleli, měli tu své purkrabí. Albrecht II. zemřel roku 1413 a zanechal dva syny, Hanuše a Bedřicha. Bedřich se usadil na Libštejně, Hanuš na Krašově. Oba byli horlivými katolíky a stoupenci Zikmunda Lucemburského. Ten se oběma bratrům odvděčil za pomoc, kterou mu poskytovali, tím, že jim zastavil 17 vsí plaského kláštera, Bedřich nakonec získal titul plaského vladaře. Jako nepřátelé husitství byli oba bratři terčem útoků husitských vojsk. V roce 1420 vtrhli do zdejší krajiny táboři a sirotci, vyplenili a vypálili okolí Krašova a Libštejna, ale o dobytí hradů se nepokusili

V roce 1425 přitáhli znova, obléhali Libštejn a ostřelovali hrad z okolních kopců. Dostali se do předhradí, ale hrad, hájený 80 zbrojnoši nedobyli. Když husité viděli, že hrad nezískají útokem zanechali tu 400 bojovníků, aby jej vyhladověli.Po sedminedělním obléhání se Bedřich i Hanuš Kolovratové rozhodli smluvit s husity smír a uzavřeli s nimi spolek. Úmluvu věrně plnili, zúčastnili se tažení polních vojsk i slavné bitvy u Domažlic 14.8.1431. V té bobě byl hrad Libštejn proslulým vězením, kde byli vězněni nejen poddaní z panství , ale i zajatí nepřátelští žoldnéři a jiní nepřátelé až z Prahy. Když roku 1432 Bedřich zemřel, bylo na hradě 50 vězňů. Bedřich zanechal dva syny Jindřicha a Beneše, kteří se rozdělili o dědictví se svým strýcem Hanušem z Kolovrat, administrátorem pražského arcibiskupství. Protože Jindřich vyženil Buštěhrad a roku 1451 získal Domažlice, přenechal Libštejn Benešovi. Ten byl sice horlivým katolíkem, ale i přes vyhlášení papežského interdiktu zachovával věrnost králi Jiřímu z Poděbrad. Ve sporu o trůn mezi Vladislavem II. Jagelloským a Matyášem Korvínem po smrti Jiřího z Poděbrad roku 1471 zůstával na straně Vladislava II. Jagellonského.



Hrad Libštejn byl sice velmi pevný, ale při nastalé změně válečné techniky bylo zapotřebí jej více opevnit. Proto byla koncem 15.století na straně k Liblínu postavena nová věžovitá bašta, obehnaná náspy a příkopem. V 16.století byla postavena ještě další bašta a to východním směrem. V tomto století měl hrad tři věže

a baštu, v předhradí byly tři věže, 20 obytných stavení a kaple. Beneš z Kolovtar byl bohatý velmož, který mocensky ovládl celý kraj. Téměř všichni drobní šlechtici z okolí byli v jeho službách. Měl dva syny Jana a Jindřicha z nichž Jan zemřel v roce 1487, ještě před svým otcem. Libštejn zdědil roku 1495 Janův syn Jaroslav, který zboží prodal ihned svému strýci Albrechtovi z Kolovrat.

Albrecht z Kolovrat byl vynikajícím hospodářem a rozšířil liblínské panství na 25 vesnic. Patřil mezi přední české politiky v době krále Vladislava II. Jagellonského v letech 1496-1503 byl hofmistrem a v letech 1503-1510 nejvyšším kancléřem.Zemřel v roce 1510 bez přímých dědiců. Po Albrechtově smrti získali celý majetek jeho nevlastní synové Jan a Bernard z Valdštejna. Plaský opat usiloval o vyplacení a získání 14 vsí a poloviny Kralovic, které patřily původně klášteru. A tak je roku 1513 musela vdova Anna z Kovaně za 7000 kop grošů míšeňských vydat.Po Bernardově smrti roku 1517 držel Libštejn Jan, který začal panství po částech rozprodávat a zemřel roku 1540. Zanechal pět synů Václava, Vojtěcha, Kryštofa, Bohuše a Fantu, který brzy zemřel. Tři se rozdělili o libštejnský statek.

Ve společném držení si bratři ponechali hrad Libštejn, kde měli jednotliví dědici k dispozici různé místnosti. Později se bratři nepohodli a proto si Bohuš vystavěl v Biskoupkách tvrz, na ní se roku 1565 usadil. Vojtěch, který hospodařil na části Václavově, který byl mdlého rozumu, si po roce 1556 postavil tvrz v Liblíně.Bratři postupně prodali své dědictví, tak vznikly tři statky. Synové Kryštofa z Valdštejna, který umírá roku 1576 Jan Vojtěch a Jan Vilém byli posledními obyvateli hradu Libštejna. I oni se však brzy vystěhovali a hrad pak rychle chátral. Už v roce 1590 se uvádí jako pustý. Jeho funkci jako střediska panství převzal Liblín. Definitivní zkázu hradu přinesly události třicetileté války.

***Libštejn 1920***



# VZPOMÍNKY NA DOBY MINULÉ

# Historie značky Jawa

Zakladatel firmy František Janeček se narodil 23. ledna 1878 v Klášteře nad Dědinou, v malé obci na východě Čech. Původně se chtěl stát lékařem, ale díky jeho otci se tomu tak nestalo. Po základním vzdělání odejel do Prahy, kde absolvoval strojní průmyslovou školu, z níž zamířil na studia elektrotechniky. To byl obor, který na přelomu 19. a 20. století nabíral dech a sliboval velkou budoucnost. Po absolutoriu v Berlíně vedla cesta mladého inženýra přes firmu Schuckert k pražské firmě Kolben ve Vysočanech, která patřila k jedné z největších elektrotechnických továren v mocnářství. Janeček byl schopný a nadaný muž, jenž se na svém místě osvědčil. Ve 23 letech byl vedením pověřen postavit novou továrnu v Nizozemí, kde kromě toho studoval techniku v Delftu. Osudová se mu stala nehoda na jízdním kole při srážce s vozem. Tehdy ho ošetřovala mladá žena, dcera vyníka havárky, která se stala brzy matkou jeho syna. Jejím vkladem do manželství byl i nemalý finanční přínos. V Nizozemí se Janeček blýskl prvním z řady vynálezů – ve svých čtyřiadvaceti letech si nechal patentovat nový způsob přívodu proudu pro pouliční elektrickou dráhu, který od něho koupili Angličané za 2000 liber. Po čtyřletém pobytu za hranicemi tehdejšího Rakousko-Uherska ho zavolala firma zpět do Prahy, kde se stal šéfem mechanické dílny. Tady zkonstruoval generátory, které v pražské elektrárně sloužily po 30 let.

Janeček byl velmi schopný a v dílně nemohl dosáhnout plného rozvoje. Firmu Kolben opustil o dva roky později. V roce 1907 odešel do zahraničí, kde sbíral zkušenosti u německých a anglických firem. V roce 1908 se vrátil do Prahy. Ve svých 31 letech se osamostatnil a otevřel si vlastní strojírenskou laboratoř a mechanickou dílnu. Základní kapitál pocházel z jeho patentu na změnu obloukové lampy, který zakoupily dvě německé firmy za 70000 marek a také věno manželky.


Ing. Dr. techn. h. c. FRANTIŠEK JANEČEK

Ve své laboratoři a dílně s třinácti zaměstnanci realizoval své nápady, které nabízel různým firmám. Snad největší úspěch z té doby slavil jeho dálkově ovládaný reklamní panel, který byl instalován na střeše domu na Jungmannově náměstí v Praze.




Situaci změnila první světová válka. Po krátké aktivní službě na italské frontě se Janeček vrátil k rýsovacímu prknu a ohlásil hbitě šedesát patentů. Nejznámější vynález z této doby byl Janečkův ruční granát, především pro modernizovanou bezpečnostní zápalku.

Po válce začal Janeček výrobu těchto granátů v Praze-Žižkově. Krátce na to, v roce 1920, převzal výrobu přesných vah v Mnichově Hradišti. V chemické továrně zařídil svůj závod a spojil se s nástrojařem Františkem Kohoutkem. Oba partneři se ale nesjednotili a za několik týdnů se opět rozešli. Kohoutek si nechal vyplatit 50000 korun a tím jeho spolupráce s Janečkem skončila. Janeček proto pokračuje sám na základě své tvůrčí činnosti jako technik a konstruktér. V roce 1922 kupuje továrnu na předměstí v Praze – Nuslích, kde dříve stálo staré pohostinství „Na zelené Lišce“. Továrna je ovšem příliš nadhodnocený výraz pro dílnu po obuvnické firmě Sachs v budově starého hostince. Brzy poté, v roce 1923, vybudoval Janeček nové haly, jenž si označení továrna zasluhují. Do nich pak převedl výrobu z Mnichovského Hradiště.

Investovat do tohoto velkého podniku mu umožnily objednávky Ministerstva národní obrany na přestavbu kulometů Schwartzlose, které převzalo mladé Československo z vybavení armády dřívější Rakousko-Uherské monarchie. Zbraně byly stavěny pro munici typu Manlicher, československá armáda byla ale vybavena municí Mauser. Proto byl ve zbrojovce Janečkem kulomet přepracován. Jelikož počet kulometů byl menší než armáda potřebovala, obdržel Janeček také zakázku k vytvoření nového typu. Na rozdíl od kulometů výroba granátů klesla pro malý zájem odběratelů. V roce 1926 byla proto jejich výroba definitivně zastavena. Vojenské objednávky umožnily rozšíření továrny a modernizaci technologií. Kulomety byly ovšem zastaralé a těžké, takže bylo jen otázkou času, kdy o ně ministerstvo ztratí definitivně zájem. To se přihodilo v roce 1928, kdy Zbrojovka v Brně přišla s novým vzorem této zbraně (ZB 26).




Janeček byl v této době se svým podnikáním plně vytížen, vyráběl různé produkty – od psacího stroje až po šicí stroje. Mohl si dovolit výrobu těchto náročných a přesných strojů, neboť mu to dovolovala dosavadní praxe, vybavení továrny a pracovní potenciál. Nakonec se rozhodl pro výrobu motocyklů. Zbrojovka Dipl. Ing. F. Janeček změnila výrobní program. Janeček nechtěl ztrácet čas a zakoupil licenci a výrobní zařízení na motocykl Wanderer OHV. Byl to těžký

čtyřtaktní motocykl se zastaralou konstrukcí a četnými nedostatky. Roku 1929 tak vznikla firma JAWA. Název vznikl spojením začátečních písmen JAneček a WAnderer.



Janeček pak rozvinul vlastní vývoj a výrobu motocyklů a v Týnci nad Sázavou postavil novou slévárnu. Výrobní program časem doplnila i výroba automobilů (populární JAWA Minor nebo též JAWA 600; JAWA Velorex nebyl automobil, ale čtyřkolová veze Velorex 435.0 ano). Později v letech protektorátu, kdy se výrobní program nuceně zaměřil na zbrojní výrobu, nechal F. Janeček tajně pracovat tým konstruktérů pod vedením J. Jozífka na prototypu nového motocyklu. Vznikla JAWA 250, takzvaný pérák, který vzbudil roku 1946 mezi motoristy světovou senzaci. Značka JAWA pak ještě řadu let zaujímala špičkové postavení na trhu s motocykly. Jméno muže, který ji proslavil, se však už připomínat přestalo.

**František Janeček zemřel ve věku 63 let, v Praze.**




.






# ZDRAVÍ AROMATERAPIE ANEB LÉČBA VŮNÍ



Aromaterapie je přírodní léčebná metoda, která využívá sílu a působení koncentrovaných éterických (esenciálních) olejů a jejich složek. Tato metoda, působí na duševní i fyzickou stránku organismu. Aromaterapeuti nevybírají podle toho, jak voní, ale podle účinných složek, které obsahují.

Tyto oleje se získávají z květů, listů či plodů procesem destilace nebo lisováním. Mnohé z esenciálních olejů mají antivirové, antibakteriální, antimykotické a protiparazitické vlastnosti. Pokud jsou oleje aplikovány správně, nemají žádné škodlivé vedlejší účinky.

Již naši dávní předci věděli, že s pomocí rostlinných silic se dá také léčit a pomáhat. Nejrozšířenější byla aromaterapie v Číně a na blízkém východě, ale také kupodivu u nás. Vzpomeňme jen vonné sáčky (škapulíře) plné sušených aromatických bylin, které si naši předkové zavěšovali na krk.

Počátkem minulého století se francouzský vědec a chemik Gattefose začal touto metodou zabývat a dal jí jméno - aromaterapie. Moderní věda současnosti prokázala, že pravá přírodní silice stimuluje naše tělo i mysl a přinejmenším umí uvést člověka do psychické pohody.

Cílem aromaterapie je posílení celkové přirozené imunity organismu. Oleje s obsahem silic jsou velmi oblíbenou skupinou olejů – působí blahodárně na dýchací ústrojí, což oceníme při častějších výskytech chřipkových onemocnění. Mezi nejčastější prostředky aplikace olejů patří masáže, inhalace, koupele, aromalampy, obklady, zábaly apod. Lze je tedy použít dvěma základními způsoby a to: inhalací a zevně.

## Inhalace éterických olejů



Velmi oblíbené jsou aromalampy. Kromě příjemné dekorace tento doplněk úžasně provoní byt, podle zvolené vůně navodí určitou atmosféru, povzbudí smysly, pomůže při nemoci, zbaví vás stresu či počátku migrény. Obvykle postačí nakapat do aromalampy 2 – 3 kapky oleje, ale vždy se raději řiďte doporučením výrobce. Voda s olejem se nad čajovou svíčkou zahřívá a

uvolňuje se krásná vůně a silice, které přes nos stimulují tělo i duši.



## Zevní použití olejů

Pokud se rozhodnete pro koupele, kupte si opravdu kvalitní olej. Potěšíte nejen vaše smysly, ale i pokožku. Podle zvolené vůně se tělo i mysl uklidní, uvolní nebo naopak vzpruží a povzbudí. Výborné jsou také aromamasáže. Dobrý masér nebo masérka jsou schopni poradit a aplikovat tělovou esenci, která vám bude vyhovovat.

## Přehled vybraných rostlinných silic a jejich použití

**Levandule**
Trpíte-li častými bolestmi hlavy a migrény, pomůže vám přímá aplikace tohoto oleje na čelo a spánky. Pokud olej přidáte do aromalampy, napomáhá uvolnění a relaxaci.

**Eukalypt a borovice**
Jsou oleje, s nimiž dosáhnete uvolnění při nachlazení, uvolňují horní cesty dýchací a ulehčují dýchání.

**Meduňka**
Má výrazné zklidňující účinky a pomáhá při nespavosti.

**Hřebíček**
Má mírně znecitlivující účinky při bolestech např. svalů a kloubů.

**Rozmarýn a skořice**
povzbuzují organismus a odstraňují pocit únavy a vyčerpání.

**TeaTree olej**
je získáván z australského čajovníku a má výrazné antiseptické a protizánětlivé účinky, tím zlepšuje stav pokožky a sliznic.



# ŠTĚDRÝ DEN



Štědrý den, který připadá na 24. prosince je posledním dnem přípravy na vánoční svátky. Ve středověku se jednalo o poslední den roku, který začínal právě na slavnost Narození Páně 25. prosince. Se Štědrým dnem je spojeno množství předkřesťanských i křesťanských zvyků a pověr.

## Štědrodenní obyčeje

Štědrý den začínal poslední adventní jitřní mší (roráty), při nichž byly požehnány ozdoby z přírodních materiálů, kterými se zdobila domácnost. Oběd má stále ještě postní charakter (krajově hubník, kuba či muzika).

Vánoční stromek nemá v Česku dlouhé tradice, protože se v měšťanských rodinách začal prosazovat až ve 40. letech 19. století. Stromeček se zdobil cukrovím a výrobky ze dřeva, perníku a pečiva.



Po večeři bylo zvykem zpívat koledy a případně rozdávat dárky. Nadělování dárků bylo původně spjato s 6. prosincem, památkou sv. Mikuláše, avšak postupně se tento zvyk přesunul právě na Vánoce. Tradičně je ten, kdo „naděluje dárky“, nazýván Ježíšek, čímž se zřejmě vyjadřuje víra, že vše dobré, co člověk dostává, má od Boha.

K Štědrému večeru se pojí také řada tradičních obyčejů, pomocí nichž se naši předkové snažili odhadnout průběh nového roku. Mezi tyto zvyklosti patří schování kapří šupiny pod talíř, pouštění lodiček, rozkrajování jablka, házení pantoflem, barborky, lití olova apod.

V katolické církvi večer Štědrého dne představuje již začátek oslavy Narození Páně, která připadá na 25. prosince (tzv. vigilie). Proto den tradičně končí půlnoční mše, kterou začíná samotná církevní oslava narození Ježíše Krista.

Hlas půlnočních zvonů má prý kouzelnou moc, jejich hlasem se o štědrovečerní noci otevírají poklady a probouzejí mrtví.

## Štědrovečerní hostina



Večeře v Čechách tradičně začíná rybí polévkou, jako hlavní jídlo se podává obvykle kapr nebo (pro ty, co ryby nejedí) vinná klobása. I se štědrovečerní večeří se pojí krajově mnoho obyčejů, které do určité míry přežívají, neboť dnes je tato večeře nejvýznamnějším rodinným společným jídlem celého roku. V

posledním desetiletí však společnost dává stále častěji namísto obalovaného kapra při štědrovečerním stolu přednost vepřovým řízkům.



Kapr coby hlavní večerní jídlo však v českých zemích nemá dlouhou tradici. Štědrý den zůstával postním dnem, a proto i charakter jídla byl postní; za maso se ovšem nepokládalo maso rybí. To však bylo v 18. století dražší, než ostatní druhy masa, a proto většina domácností musela dát přednost levnějším alternativám. Nejedl se pouze kapr, ale např. i lín, sumec a jiné sladkovodní ryby. Obvykle se jedly připravené na sladko.

Kapr se stává běžným štědrovečerním jídlem teprve ve 2. polovině 19. století, neboť se díky cenové regulaci stal dostupnějším. Klasickým způsobem přípravy – nejstarší dochovaný recept je z roku 1810 – je pak kapr načerno, který se připravoval tři dny a pekl se v omáčce z mandlí, rozinek, perníku, povidel, ořechů a sladkého piva; podával se se šiškami, později s knedlíkem. Tento recept však postupně kvůli své složité přípravě zcela z jídelníčku zmizel. Do české kuchyně však z rakouské kuchyně přichází kapr smažený, na něhož se nachází recept v Domácí kuchařce od Magdalény Dobromily Rettigové z roku 1895.

Ke kapru se jako příloha podává bramborový salát, který ovšem taktéž nemá v české kuchyni dlouhé tradice. Rodinné recepty na salát jsou velmi rozmanité. Základ tvoří brambory, petržel, celer, mrkev, hrášek, cibule, kyselé okurky spojené majonézou, avšak mohou se do něj přidávat též např. vejce, salám, šunka či sýr. V předválečných kuchařkách nenalezneme na bramborový salát recept, odborníci se domnívají, že se v české kuchyni objevuje až někdy během 2. světové války a že jeho původ tkví zřejmě v ruské kuchyni.





# PRANOSTIKY

## PROSINEC

Na svatou Lucii jasný den, urodí se konopí i len.
Lucie noci upije, ale dne nepřidá.
Svatá Lucie ukazuje svou moc, neb nám dává nejdelší noc.
Když přijde svatá Lucie, najde tu už zimu.

Studený prosinec - brzké jaro.

Na svatého Mikluláše je už zima celá naše.
Svatá Barbora mosty mostí, Sába hřeby ostří, svatý Mikuláš je přibíjí.
Když na Mikuláše prší, zima lidi hodně zkruší.
O svatém Mikuláše často snížek práší.

Chodí-li se v adventu bez kožicha, bude se v postě jistě nosit.
Je-li v první týden adventní mrazivo, bude zima trvat osmnáct neděl.
Když v 1. adventní neděli nastane daleko široko krutá zima, potrvá čtyři neděle.
Začne-li zima až s adventem, potrvá deset týdnů.
Adventní sníh dočká-li březnového, nebudeš jídat, sedláčku chleba režného.

## LEDEN

V lednu moc sněhu, v červnu moc sena.

Ryje-li krtek v lednu, končí zima v květnu.

Na Tři krále o krok dále.
Na Tři krále mrzne stále.
Je-li na Tři krále větrno, zamíchá se planetami a bude úrodno.
Na Tři krále mnoho hvězd - urodí se hodně brambor.
Tři králové mosty staví, nebo je boří.
Třpytí-li se hvězdy tu noc před Třemi králi, rodí se hojně bílí beránci.

Na Nový rok o slepičí krok.
Na Nový rok déšť - o velikonocích sníh.

Jak na Nový rok, tak po celý rok.
Na Nový rok, do zimy skok.
Je-li na Nový rok hezky, budou pěkné žně.

# ÚNOR

Leží-li kočka v únoru na slunci, jistě v březnu poleze za kamna.

Na Hromnice jasná noc - bude ještě mrazů moc.
Na Hromnice zima s létem potkala se.
Svítí-li slunce na Hromnice, hojnost žita i pšenice.
Přejdou Hromnice - konec sanice.
Zelené Hromnice - bílé velikonoce.
Na Hromnice zimy polovice.
Svítí-li slunce na Hromnice, bude zimy o šest neděl více.



# TRADICE A ZVYKY

## Jak na Nový rok, tak po celý rok



Česká historie je bohatá na poučky a návody, jak správně vykročit do Nového roku. Počínaje babskými radami až po zajímavé a barvité tradice a zvyky. Shrneme si tedy nejznámější a nejoblíbenější tradice a seznámíme se s mnohými dalšími, které zpestří náš novoroční start, a možná i zaručí štěstí, spokojenost a pohodu po celý rok.

## Historie začátků…

Na rozdíl od bujarého Silvestra, který se dnes rozhodně těší větší oblibě, je Nový rok svátek starý téměř 4000 let; jeho iniciátorem ale nebyla církev -úplně první zmínky nacházíme u starých Babyloňanů, kteří se rituálně loučili se starým rokem v den jarní rovnodennosti (tj. 20. března). Jejich určení začátku roku bylo praktické – jaro je časem nového osévání, znovuzrození a vzhledem k tomu, že dříve lidé většinu tradic přizpůsobovali práci, datovali Nový rok podle přírody. Celý babylonský svátek trval asi jedenáct dní a byl časem zajímavých rituálů, magie a modliteb.

Skutečnost, že my slavíme Nový rok v tak „nelogickou“ roční dobu, mají na svědomí Římané. Jejich vladaři totiž měnili kalendáře tak často a benevolentně, že se původní záměr synchronizovat zvyky s koloběhy přírody se docela vytratil. Pořádek nastolil až senát, který stanovil Nový rok na 1. leden a později Julius Caesar se svým kalendářem Juliánským, který dodatečně synchronizoval stanovená data se sluncem (zajímavostí je, že právě kvůli sladění kalendáře a slunce musel Caesar nechat jeden rok „běžet“ dokonce 445 dní).

A poslední krůček, který zbývá, je vstup katolické církve a kalendář Gregoriánský, který používáme dodnes. Výpočty Caesarových hvězdoznalců bohužel nebyly přesné a Juliánský kalendář se za každých 128 let zpozdil o jeden den oproti realitě. V důsledku toho byl v roce 1582 papežem stanoven kalendář nový, přesnější a totiž právě Gregoriánský.

# Obyčeje, zvyky

Co se prvního ledna týče, naprosto nejspolehlivěji se nám vybaví známé: Jak na Nový rok, tak po celý rok. Ať už s oblíbenou veršovankou začal kdokoli, jistě ho nenapadlo, kolika různými způsoby si lidé mohou podobné rčení vyložit. Návod, jak tedy na ten Nový rok jít, co dělat a čeho se vyvarovat bohužel chytlavý slogan nesděluje. Shrneme si tedy obsah tradic, které si zachovávají nadčasovou oblibu a na Nový rok by se měly dodržovat.

**Přáníčka a PFky** – navzdory pokrokové době neztrácejí papírová přání na kráse. Zkratka PF znamená „Pro štěstí“ (Pour féliciter) a je v různých obdobách jednou z nejoblíbenějších tradic v Česku. Původní smysl novoročních přání byl ale docela jiný než dnes; ve vyšších kruzích se dříve posílaly tzv. omluvenky, které elegantně řešily problém se zdvořilostními návštěvami prvního dne nového roku. Z řad obyčejných lidí zase pochází tradice zasílání tzv. minucí, což byla malá veršovaná přáníčka, na která bylo zvykem odpovídat finančním dárečkem. Dnes se přání rozesílají s mírným předstihem. Jedná se většinou o pohlednice nebo drobné dárečky (většinou symbolizující zdraví, prosperitu nebo štěstí).



**První návštěva** – dejte si pozor, koho prvního ledna pustíte domů! Říká se, že první návštěva bude přinášet rodině štěstí nebo naopak neštěstí po celý rok. Pověra také tvrdí, že pokud ona návštěva bude vysoký tmavovlasý muž, bude domov jistě provázet štěstí. I když není první návštěva tradicí v pravém slova smyslu, je jednou z nejrozšířenějších novoročních přesvědčení.

**Práce** – nepříjemné práce jsou zcela nepřípustné. Věřilo se, že by nechuť mohla provázet člověka celičký nastalý rok. Nesmělo se tedy smýčit, sušit ani prát prádlo (to věstilo smrt někoho blízkého) ani nic vymetat z místnosti (aby hospodyně náhodou nevymetla štěstí).




**Koleda** – stejně jako na Štěpána a v období Vánoc obcházela město i na první novoroční den koleda. Chodili pekařští koledníci a peroutkami ometali za drobné pohoštění prach, také ženy s husími perutěmi a kolomazem, které umazávali nepozorné hospodáře. V současné době nám bohužel na Nový rok nikdo nepřijde za dobré

slovo nebo něco k snědku poklidit v domácnosti. Většinou úklid zůstane na nás. Navzdory tomu, že by se neměly konat nijaké velké gruntovací akce, běžná úprava domácnosti by určitě nastat měla. Ideálně samozřejmě tak, abychom se moc nenadřeli a zároveň byly vidět výsledky.



**Novoroční oběd** – dlouholetá tradice je příprava speciálního novoročního oběda. Správně by se měla servírovat kroupová nebo čočková polévka (aby se v rodině množily peníze) a jako hlavní chod nejčastěji uzené vepřové maso. Na novoroční tabuli by rozhodně nemělo přijít maso králičí, rybí nebo drůbeží - hrozí, že by štěstí ulétlo, uplavalo nebo uteklo z domu.



# ROZINKY A ZDRAVÍ



## Rozinky nebo hrozinky?

České slovo rozinka pochází z němčiny Rosine, kam přešlo z francouzského raisin, což znamená (suchý) hrozen. Název hrozinky vznikl přikloněním ke slovu hrozen. Podle současných pravidel pravopisu jsou však obě možnosti (rozinky i hrozinky) pravopisně správné.

## Jak vzniká rozinka?

Rozinky jsou sušené plody vinné révy. Vyrábí se z velmi sladkých hroznů, proto se na jejich výrobu specializují především země s teplým klimatem kolem Středozemního moře. Významnými vývozci jsou pak také Austrálie, Nový Zéland, Jihoafrická republika, Argentina, Chile a Kalifornie.

Tradiční způsob výroby rozinek probíhá sušením hroznů na přímém slunci. Dnes se však využívá pro dehydrataci plodů vinné révy rovněž účinků horkého vzduchu a ve finálním stádiu výroby jsou rozinky ošetřeny oxidem siřičitým, který brání oxidaci plodů a předčasné ztrátě barvy. Na to však mohou být někteří jedinci (například astmatici) citliví, nejlepší je proto rozinky před konzumací propláchnout v horké vodě, popřípadě kupovat rozinky chemicky neošetřené (bio rozinky).

## Druhy rozinek

Na trhu se vyskytují rozinky různých barev (černé, hnědé, červené, žluté, zelené) a velikostí, bez peciček i s pecičkami. Například Sultánky jsou obzvlášť sladké rozinky sušené z vinných odrůd s velkými, zpravidla žlutozelenými plody. Známé jsou také Korintky – tmavé malé rozinky bez peciček pěstované v Řecku.

## Proč jsou rozinky zdravé?




Rozinky obsahují řadu cenných látek pro člověka. Ve srovnání s čerstvým ovoce jsou rozinky mnohem bohatším zdrojem minerálních látek a stopových prvků (draslíku, vápníku, hořčíku, fosforu, zinku, železa a bóru), rovněž tak vitamínů A, C a E. U rozinek byl také zjištěn významný obsah fytonutrientů, což jsou účinné antioxidanty rostlinného původu, schopné snížit riziko některých onemocnění spojených se stárnutím. U rozinek

byla pomocí metody pro stanovení míry účinnosti antioxidantů zjištěna výrazně vyšší hodnota tzv. antioxidační kapacity ve srovnání s pomeranči či brokolicí.

V rozinkách byl objeven také inulin, který představuje zdroj živin pro příznivou střevní bakteriální mikroflóru a vytváří tím vhodné podmínky pro zdravý růst buněk tlustého střeva, což představuje účinnou prevenci proti nádorovým onemocněním.

Nejnovější výsledky výzkumů naznačují, že sladké a lepkavé rozinky neškodí zubům ani dásním, ale naopak prospívají jejich zdraví. V rozinkách bylo identifikováno pět fytochemikálií – antioxidantů rostlinného původu, včetně kyseliny oleanolové, jež podle laboratorních testů zpomaluje a zastavuje růst dvou druhů bakterií běžně se vyskytujících v ústech: Streptococcus mutans, způsobující zubní kaz a Porphyromonas gingivalis, vyvolávající onemocnění dásní. Fytocheminkálie zabraňují ulpívání bakterií na povrchu zubů a následné tvorbě zubního plaku, který je rizikový pro vznik zubního kazu.

# Jak je můžeme jíst?

Mohou se jíst syrové, především však se používají při pečení či vaření. Rozinky se nejčastěji používají jako přídavek ke sladkým jídlům (obilné kaše, vločky, nákypy), při pečení (bábovky, mazance). Najdeme je v müsli, cereálních směsích, müsli tyčinkách. Jejich příjemné chuti se využívá při přípravě omáček, vzácně i úpravě ryb a masa. Rozinky jsou také výborné alternativní přírodní sladidlo.

# Kupujeme rozinky

Při nákupu rozinek sledujte na obale datum spotřeby. Rozinky je nejvhodnější nakupovat vážené nebo balené do průhledných obalů, což nám umožní zkontrolovat jejich kvalitu. Proti nadměrnému vysychání rozinek je výhodné ukládat je do vzduchotěsných obalů a skladovat při nižších teplotách (klidně v ledničce). Pokud se rozinky skladují delší dobu a cukr uvnitř krystalizuje, není to problém. Krystalky se dají rozpustit krátkým ponořením rozinek do nějaké tekutiny (alkoholu, ovocné šťávy, mléka či horké vody).





# TRÉNOVÁNÍ PAMĚTI

# Kvíz o Vánocích…

**1. Co je František?**

a) Směs koření.
b) Vonný olej.
c) Rozemleté hnědé uhlí s kadidlem.

**2. Před tím, než začali Vánoce slavit křesťané jako narození Krista, oslavovali je už pohané jako:**

a) Svátek rovnodennosti.
b) Zimní slunovrat.
c) Začátek zimy.



**3. Tři králové byli podle tradice:**

a) Mudrcové z Východu.
b) Panovníci vyznávající křesťanství.
c) Mocní císaři.

**4. Kdy se v Čechách objevil první vánoční stromeček?**

a) V osmnáctém století.
b) V devatenáctém století.
c) Ve dvacátém století.

**5. Co symbolizují čtyři svíčky na adventním věnci?**

a) Základní postavy z jesliček.
b) Čtyři vánoční svátky.
c) Čtyři adventní neděle.

**6. Advent získal své pojmenování z latinského "adventus." Co to znamená?**

a) Přicházející.
b) Předvánoční.
c) Slavnostní.



**7. Z jakých jídel by měla být, podle našich předků, složena štědrovečerní večeře?**

a) Z tučných.
b) Z postních.
c) Z bezmasých.



**8. Co se označovalo v minulosti slovem "štědrovnice"?**

a) Vánočka.
b) Koleda.
c) Svíčka na štědrovečerním stole.

**9. Kdy by se správně mělo chodit koledovat?**

a) 24. prosince
b) 25. prosince
c) 26. prosince

**10. U nás nosí dárky Ježíšek, ale kdo naděluje v Německu?**

a) Befana.
b) Christkind.
c) Noel.



**Správné odpovědi:**

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| C | B | A | B | C | A | B | A | C | B |





# PRO ZASMÁNÍ

## Vtipy o blondýnkách

Blondýnka veze v autě hodiny. Zastaví ji policajt a ptá se: „Kam s těmi hodinami jedete?" „K zvěrolékaři." „Prosím vás, a kvůli čemu?"„Přestaly kukat."

Co dělá sedmnáct blondýnek před kinem?
Čekají, až přijde ještě jedna, protože film je přístupný až od osmnácti.

Víte, proč sedí blondýnka na topení? Spaluje tuky...

Povídají se dvě blondýnky: "Slyšela jsem, že tenhle rok bude 1. apríl v pátek."
A druhá blondýnka povídá: "Doufám, že to nebude pátek 13 - tého."

Šéf přijme blondýnku jako uklízečku a hned jí uloží práci: "Umyjte podlahu ve výtahu!" - "V tomhle patře nebo ve všech?"

Blondýnka stojí u brány parku a čte si tabulku - VSTUP JEN SE PSEM NA VODÍTKU - Zamyslí se a pak přemýšlí: "Nějaký špagát bych našla, ale kde seženu psa?"

Jde blondýnka se psem, zastaví se a čte noviny. Přijde k ní brunetka a ptá se:
- "To je krásný pejsek, co stojí?"
- "Já taky nevím, proč si ten blbec nesedne."

Přijde chlap domů a vidí svou ženu - blondýnu, jak přikládá na zeď mokrý ručníky a ptá se: "Proboha, proč máčíš tu zeď?" - "Ale, doktor mi doporučil, abych dávala studený obklady na místo, kde jsem se praštila…"

**Kreslený vtip**



# POVÍDÁNÍ JOSEFA FOUSKA NA ZÁVĚR



Pravidelně se na stránkách našeho časopisu setkáváte s vyprávěním pana Josefa Fouska. Myslím tedy, že jeho představování již není nutné. Do tohoto čísla jsem vybrala jeden fejeton a text písně z knihy Dobré jitro, člověče od výše jmenovaného autora.

## POVÁNOČNÍ FEJETON (VÁNOČNÍK)

Tento povánoční fejeton jsem nazval Vánočník. Nyní, po letech, se má vánoční těšení ustálila. Miluji jako vy vánoční čas a snažím se jej prožívat již týdny před tím a týdny potom. Můj pocit radosti z dárků, z rozzářených očí vnuků a všech dětí, se mísí s pocitem melancholie hodné nálad Klostermannovy Šumavy. Říká se Nostalgie a v naší české řeči to znamená Něžné smutnění. Je to takové hezké zamyšlení nad odvátým časem, spojené s písní vzpomínek, které odklepává rytmus vlaku. A ten jede krajinou, míjí stromy, domy, a rozdrncává pražce minulosti. Vánoce – to nejsou jen třpytivé ozdoby, bláznovství prskavek, to není vůně salátu, rybích polévek, to nemusí plout skořápky vlašských ořechů a svící Naděje, to není dozlatova pečená vánočka s rozinkami od babičky z vesnice, to není jen punčová nálada čajové sešlosti… Vánoce jsou věčnou hrou, při níž se zapomíná na pachtění za obživou, dospělí lidé se stávají dětmi ve hře Divadla vlídných srdcí, kde je uvaděčem Ježíšek a paní Marie rozdává vstupenky zdarma. V ten čas se lidé skloní k sobě, políbí se a odpustí si nevlídné věty. U stromečků si hrají maličcí a nevědí, jak nejistý je domov pod křídly lidské nestálosti a slabosti. Vánoce jsou velkou hrou, kde se na chvíli zastaví sobectví a pohlazení vchází okny s písněmi sněhové noci. A ty písně se toulají od domu k domu a nevybírají si podle honosnosti. Jsou vánočně spravedlivé. Zastavují se u jiných oken, kde místo pohlazení táty, mámy, dědečků a babiček jsou krabice komeníčků, šašků, pejsků z umělé hmoty, panenky a kuchyňky s panenkami. Ošetřovatelky a pečovatelky rozsvěcují stromeček od sponzora a zpívají s dětmi: „Narodil se Kristus Pán, veselme se…“ Prskavky skomírají a hvězdy nebeské čtou z dětských očí příběhy opuštěných. Na nebi bliká jiskérka naděje.





# POHODA VÁNOC

Vypřáhnu z kočáru spěchu,

odhodím kabát s migrénou,

pustím si hudbu pro útěchu

a vzkřísím lásku znavenou.

Přemýšlím nad zvláštní dobou

na krátké pouti po zemi,

nasypu vrabcům, ať si zobou,

až vítr chvíli oněmí.

To je má pohoda Vánoc,

bez pompy vzletných přání,



to je má pohoda Vánoc,

ať si ji každý chrání.



To je má pohoda Vánoc,

ať příští roky

v dobrém uplynou,

v té poušti času,

ať se lidé neminou.

A tomu, kdo na dně bývá,

zavolám,  chlapče nebuď sám,

nech řečí, už se stmívá,

máme tě rádi, tak pojď k nám.



U stolu beze slov jíme,

otevřu láhev Tramínu,

že je nám dobře, všichni víme,

je dobré mít svou rodinu.



Pozvu si náladu snění,

na starý rok vzpomenu,

řeknu mu, díky – ač mne plení

a mám z něj duši zjizvenu.

Nevím dál, co na nás čeká,

ale já věřím všem svým snům,

že budou vlídné na člověka

a na křehký lidský dům.

To je má pohoda Vánoc…..

*Text J. Fousek, hudba a zpěv Petr Spálený, divadlo Semafor – osmdesátá léta.*

